

Ako to dopadne, keď sadzby v IT stanovujú úradníci od stola

Sadzby, ktoré vymysleli úradníci, prakticky takmer vždy viedli k deformáciám trhu. [Aktuálny dokument pod názvom Plnenie úlohy číslo 21 vyplývajúcej z materiálu Informatizácia 2.0 revízia výdavkov z dielne Inštitútu digitálnych a rozvojových politík, MIRRI](#) môže skončiť s podobným výsledkom. Môže spôsobiť, že IT vo verejnej správe sa stane ešte menej dôveryhodným ako je dnes a kvalita v ňom bude trvalo ťahať za kratší koniec.

Tento nový dokument reaguje na úlohu z pôvodného dokumentu ÚHP (zverejnený v marci 2020) ***Informatizácia 2.0 – revízia výdavkov: Publikovať priemerné sadzby za človekdeň jednotlivých rolí spojených s vývojom aplikácií.*** Zjednodušene povedané: odporúča, aké sadzby za IT výkony by mali orgány verejnej moci akceptovať od svojich dodávateľov a to by malo viesť úsporám. Tie sú v dokumente MIRRI vyčíslené až na 23%.

K návrhu Útvaru hodnoty za peniaze sme sa vyjadrili už pred [viac ako polrokom](#). Opakovane sme ÚHP žiadali o stretnutie, kde by si to naši experti vydiskutovali na odbornej úrovni, no dodnes k nemu nedošlo.

Nedávno sme komunikovali záujem o diskusiu aj smerom na Inštitút digitálnych a rozvojových politík. Dokonca sme im poslali našu analýzu dokumentu [„Benchmarkingové výstupy – porovnaní cen ve smlouvách konkrétní instituce s cenami obvyklými“](#) z Českej republiky z r. 2018. Upozornili sme ich na to, že nie je reprezentatívny, bola v ňom použitá neštandardná metodika, do jeho tvorby neboli zapojení experti na trh práce alebo renomované prieskumné agentúry a je málo dôveryhodný. Inštitút na žiadosť o komunikáciu nereagoval.

Napriek tomu, že dokument Inštitútu má množstvo grafov a porovnaní, jeho autori, žiaľ, nerozumejú číslam, ktoré v ňom uvádzajú. Neopierajú sa o ceny na slovenskom privátnom trhu a o ich správnu interpretáciu. Namiesto toho sa spoliehajú na nekvalitne spracovaný dokument z ČR. Na základe toho navrhujú referenčné sadzby za IT výkony a odporúčajú ich používanie v rámci IT vo verejnej správe. Dokument vyvoláva množstvo otázok a úplne ignoruje okolnosti, za ktorých uvedené ceny dávajú zmysel a za ktorých nie.

Ak si napríklad zákazník objedná pracovníka alebo tím na celú dobu projektu na plný pracovný úväzok, môžeme sa k takýmto sadzbám dopracovať. Napríklad banky si takto bežne najímajú programátorov na projekty, pričom im úlohy zadávajú samy. Ak ale zákazník potrebuje experta, ktorý má byť neustále k dispozícii, avšak práca, ktorú dokáže vyúčtovať zákazníkovi má rozsah 10 alebo 20 hodín týždenne, uvedené ceny nedávajú zmysel. Na aké rozsahy prác sa teda vzťahujú uvedené odporúčania?

Iným nezohľadneným aspektom je charakter zmluvy s dodávateľom. Ak je firma zaviazaná zmluvou o dielo, musí si do ceny zarátať množstvo vnútorných riadiacich a kontrolných procesov, ktoré zvyšujú jej réžiu. Musí spočítať riziká a premietnuť ich do opatrení, musí riadiť kvalitu, pripraviť sa na výpadky súčinnosti, prekvapenia pri integrácii rôznych IT systémov, opakované testovanie v rôznych fázach projektu, komplikované dohody s poddodávateľmi a množstvo ďalších vecí, ktoré musí ako systémový integrátor spĺňať. Na aký charakter zmluvného vzťahu sa vzťahujú uvedené odporúčania? Je to zmluva o dielo, alebo zmluva typu *body leasing*, teda prenájom si pracovníkov?

Samostatným aspektom je kvalita, ktorá vždy niečo stojí. Všeobecne platí, že skúsení pracovníci potrebujú menej pokusov na to, aby sa priblížili skutočným potrebám zákazníkov. Takíto IT ľudia sú však drahí a firma ich môže predávať za oveľa výhodnejšie ceny, ako tie, ktoré uvádza Inštitút. Je autorom dokumentu jasné, že nižšie ceny povedú ku kvalitatívnym a iným nedostatkom projektov?

Počítajú odporúčané sadzby s tým, že by bolo žiadúce získavať aj know-how zo zahraničia? Počítajú s tým, že za uvedené ceny nedokážu získať expertov na technologické inovácie?

Samostatnou kapitolou a najväčším úletom dokumentu je odvolávanie sa na české ceny. V dokumente z ČR nejde o reprezentatívne ceny a máme k dispozícii aj analýzu, ktorá jasne poukazuje na nedôveryhodnosť týchto výstupov. Samotní autori benchmarkingových výstupov z ČR hovoria: „Získaný počet cenových údajů je poměrně malý, a tedy z něj není vhodné zobecňovat obvyklou cenu na celý trh.“ Je neprofesionálne, aby s takýmito dátami pracovali štátne analytické jednotky.

Tí, čo poznajú český trh, dobre vedia, že preukazovanie nízkych cien je tam v štátnom IT povinnou jazdou. Vedie to k tomu, že IT pracovníci vo verejnej správe, ktorí potrebujú, aby im firma niečo dodala, sú pomerne tolerantní k počtu vykázaných hodín. Potrebujeme naozaj importovať na Slovensko v záujme politického marketingu takúto prax?

Položili si vôbec autori otázku, prečo v štátnom IT na Slovensku nedominujú české firmy, ktoré by podľa ich záverov logicky mali byť lacnejšie a efektívnejšie?

Odporúčania uvedené v dokumente Inštitútu sa buď nepodarí uviesť do života, alebo povedú k deformácii trhu, ktorá spôsobí problémy pracovníkom IT odborov a sekcií na rezortoch.

Zrejme najhorší dopad to bude mať na úspech tých kolegov, ktorí sa snažia dotiahnuť do štátneho IT profesionálov zo súkromného sektora. Napríklad projektových manažérov. Aký signál tým vysielame potenciálnym záujemcom o prácu v štátnom IT?

Hovoríme im, že si budú musieť najímať jednotlivcov na voľnej nohe či z firiem, ktoré budú ochotné uvoľniť časť svojich pracovníkov, pričom zodpovednosť za výsledné dielo zostane na nich – šéfoch projektov. Budú musieť v rýchlom slede formulovať absolútne jednoznačné a podrobné zadania, aké poznáme napríklad zo zadávania vývoja do Indie.

Hovoríme im aj to, že si budú najímať firmy, ktoré natoľko znížia réžiu na projektoch, že vynútiteľnosť akéhokoľvek vägnejšie formulovaného záväzku bude problém. Môžu očakávať, že sa začne vynárať množstvo zmenových konaní, pretože pri IT v úvode projektu žiadne zadanie nie je dostatočne presné a hlavne sa postupom času mení.

Hovoríme im, že každé omeškanie súčinnosti na strane zákazníka im budú firmy vyčíslovať, pretože nebudú mať rezervu na preklenutie prestojov.

Hovoríme im „**Podte robiť šéfkuchára k nám do závodnej jedálne. Budeme od vás chcieť takú kvalitu ako v reštaurácii, kde dnes pracujete. A budete si kupovať najlacnejšie mäso na trhu.**“ Práca snov podľa mňa vyzerá inak.

Očakávam, že k dokumentu Inštitútu zaujmú postoj reprezentanti IT, predovšetkým z MIRRI SR, avšak aj z iných rezortov a verejnej správy. Sú medzi nimi mnohí, ktorí majú skúsenosti z riadenia IT projektov alebo IT firiem a očakáva sa od nich, že aj v budúcnosti budú niesť zodpovednosť za IT projekty a ich bezproblémovú prevádzku.

Mali by uviesť na pravú mieru to, kedy sa dá s ponúkanými referenčnými cenami vôbec počítať. Bude to vtedy, keď orgán verejnej moci v plnom rozsahu preberie zodpovednosť za rolu systémového integrátora a bude vybavený tak, že si môže dovoliť nakupovať iba výkony jednotlivcov formou už spomínaného *body leasingu*. Toto tak skoro nenastane.

Medzitým by sa mal štát koncentrovať na to, čo je aspoň trochu realistické a čo mu najviac pomôže. Budovať tímy, ktoré sú schopné správne definovať svoje potreby a skontrolovať, či dostávajú to, čo si objednali. Teda obsadzovať pozície analytikov, vlastníkov procesov, kľúčových používateľov a projektových manažérov. Voláme po tom už dávno, pretože práve takto fungujú naši zákazníci v súkromnej sfére.

